

tardor literària

albert Sánchez Piñol: l'aventura literària d'un antropòleg

MARGARIDA COLOMER

La tardor literària és una cita anual amb la cultura literària del nostre país, que organitza el Centre d'Estudis Argentonins. Jaume Clavell. La setmana passada en Llorenç Soldevila presentava el llibre de Glòria Casals sobre el poeta Joan Maragall i aquest dijous 14 d'octubre es va presentar el llibre d'Albert Sánchez Piñol *Pandora al Congo*. Una nova ocasió per gaudir de la paraula, la creativitat, la reflexió i de compartir una estona amb l'autor que ha escrit el llibre que hem pogut llegir durant l'estiu.

L'Albert Sánchez Piñol va néixer a Barcelona 1965, és escriptor i antropòleg. Membre del Centre d'Estudis Africans. Té publicades diverses obres a banda de *Pandora al Congo* (2005): *Pallassos i monstres* (2000), *Compagnie difficile*. 2000, amb Marcelo Fois; *Les edats d'or* (2001), *La pell freda* (2003), finalista al Premi Llibreter i premiada a Ojo Crítico el mateix 2003 i *Tretze tristos tràngols* (2008).

Pandora al Congo és el segon lliurament d'una trilogia. El primer va ser *La pell freda*, que centrava l'acció amb personatges que viuen dins l'aigua. A *Pandora al Congo*, viuen sota terra, els "Tectons". Al tercer, que encara està escrivint, els personatges viuran a l'aire.

El tema d'aquesta novel·la passa per un personatge, Thomas Thomson, un escriptor que fa de "negre" escrivint novel·les per

Margarida Colomer
presentant Albert Sánchez
Piñol. Foto: Pep Padrós

altres autors que són qui s'emporten la fama. Un dia, rep l'encàrrec de redactar-ne una que ha de servir de defensa de Marcus Garvey, un home que està a la presó acusat d'haver matat els germans Craver al Congo.

En les profunditats de la selva del Congo els germans Craver van a buscar or i tenen esclaus com a mà d'obra. En aquest lloc inhospitalitari passen fets estranys, se senten sorolls indescriptibles i, de cop i volta, apareixen sers monstruosos: són els "Tectons" que viuen sota terra. L'autor és capaç d'arrossegar el lector a un món fantàstic a cavall entre la veritat i la mentida, entre la tendresa i la crueltat. És una història que t'enganya i que està entre una novel·la de tipus judicial i novel·la d'aventures fantàstiques. Una narració, en què no hi manquen aventures, humor, monstres, amor, misèria, engany, negres, bons i dolents. Una bona argumentació, una

magnífica estructura argumental i un domini del llenguatge extraordinari. Amb un objectiu: fer passar una bona estona a qui llegeixi la novel·la.

S'hi narren dues històries que van lligades entre sí. Una explica la vida quotidiana de l'escriptor i va paral·lela amb la història que està escrivint. Arriba un moment que la narració de la vida de Marcus Garvey sembla que corri paral·lela a la de Tommy Thomson. Més endavant aquest està del tot identificat i imbricat amb la vida de Marcus Garvey. Aquest joc literari és fascinant!

Albert Sánchez Piñol sap treure profit de la història amb una doble clau. Per una banda, una lectura que utilitza tècniques i recursos clàssics i, per l'altra, una segona en clau simbòlica que, a mida que es va desengranant, planteja preguntes, interrogants i reflexions entorn el ser humà.

És en aquesta línia que he

trobat unes frases que m'han captat l'atenció: (...) *l'assassí pot defensar-se i les seves víctimes no...; guardem el dolor en capes (...); És sorprenent de quina manera una simple paraula pot obrir-les i abocar-ne tot el contingut en un rostre (...); Els assassins són els pitjors lladres. Roben als homes els més valuós que tenen: el seu passat i el seu futur(...)* i *Despullant-lo havia volgut reduir la dignitat de l'indívidu (...)*

Així cada lector pot fer reflexions entorn la grandesa i les misèries de l'ésser humà, sense privar-se d'un final sorprenent en què tots els elements encaixen a la perfecció. Aquest ha estat un dels grans mèrits de l'autor. L'altre, la utilització del llenguatge: un català literari adaptat a un to narratiu natural, fresc i proper al lector o lectora més exigent.

L'autor, durant la tertúlia, ens va explicar que el primer que fa abans d'escriure una novel·la és fer-se'n un guió. L'estructura nar-

rativa la treballa moltíssim. En el guió està marcat el seu final. Els personatges i totes aquelles escenes i pistes que ens duren al seu desenllaç. El final d'aquesta novel·la és sorprenent, però dóna suficients pistes per sospitar que el que sembla el primer final, no és el correcte.

Albert Sánchez Piñol ens va dir que *Pandora al Congo* la va pensar abans que *La pell freda*, tot i que la va escriure posteriorment. Per redactar-la no es va documentar, no ha estat mai a Londres. Però sí que ha estat al Congo com a antropòleg. Es va basar en els coneixements que tenia de la colonització a l'Àfrica, que va obtenir a partir de la seva formació antropològica i de les seves vivències personals. El tema colonial està tractat de manera literària. Els personatges fantàstics, els "Tectons" són com els negres veien els colons europeus en l'època colonialista.

Després, l'autor es va endinsar

en el marc de la creació literària i ens va fer un discurs apassionat i divertit de com es va formar com a escriptor. Ens va dir que a la llicenciatura de Filologia Catalana no t'ensenya escriure, només t'ensenya a llegir. En aquell temps en què ell va començar a escriure no sabia on anar per aprendre'n, fins que es va adonar que la mateixa antropologia li donava les eines per crear les idees i l'estructura literària. Ens va parlar de l'estat mental "xamànic", de la destrucció de l'ordre i de la capacitat per crear personatges imaginaris.

Amb tot, no va quedar gaire clar quins eren les seves influències literàries, ja que va dir que bàsicament eren les novel·les de principi del segle XX, i sense massa convicció ens va deixar entre el dubte de la veritat i la mentida. El seu estil, que és el que ha marcat la seva magnífica novel·la que aquest any ens ha dut la tardor literària d'Argentina.

TARDOR LITERÀRIA | Les arrels nòmades de Pius Alibek

ROSA VILA

Pius Alibek que va néixer al Kurdistan iraquià, a Ankawa, el 1955, és descendent de l'imperi assiri-caldeu i viu a Barcelona des del 1981. La seva llengua materna és l'arameu, un idioma encara viu en una petita comunitat de Síria, Iran, Iraq i Turquia. És cristià.

Filòleg de formació (llicenciat en filologia anglesa per la Universitat de Bagdad, a partir del seu pas pel seminari de jesuïtes nord-americans) la seva passió per les llengües l'ha portat al camp de la investigació, a fer ponències d'estudis de llengües comparades i

a traduir altres autors. També és cuiner i regenta un restaurant al carrer Verdi de Barcelona. Home conegut als mitjans, a TV3 per "Karakia" i l'"Hora del Lector", entervistes, etc.

En un moment del llibre manifesta que "*volia marxar del país per formar-se i tornar per poder-lo servir millor*". No hi ha tornat, però en canvi, l'està servint des de lluny, de diferents maneres, amb un paper protagonista durant la darrera guerra i, ara, amb la publicació del seu primer llibre, escrit directament en català, i presentat el 18 d'octubre passat dins la Tardor Literària sota el lema "Mirades de

dins i de fora", i que va donar molt de joc al col·loqui, sobretot entre la gent jove de l'IES Argentonina.

En el llibre parla del seu Orient amb llenguatge del nostre Occident i, directament en català. De l'Edén, entre el Tigris i l'Eufrates, la Mesopotàmia dels nostres estudis. De la minoria assírio/caldea que encara és viva. Dels seu caràcter hospitalari. D'un poble que sempre ha desconfiat dels seus governants i mai s'ha sentit representat per ells. De les seves llengües: l'arameu, la materna; la kurda per l'escola primària; l'àrab per la vida; l'anglesa pels estudis al primer seminari; la catalana des